

Norðurlandahúsið - ein meginlívsæðr

EITT hús - ein stovnur - sum helst hevur verið mest brúkt og umrøtt í Føroyum er Norðurlandahúsið. Hetta húsið hevur nú mong ár á baki, og øll hesi árin hevur Norðurlandahúsið verið ein kveikjari og ein inspiratiónskelda fyri mangar føroyingar. So væl hava føroyingar tikið undir við hesum húsinum, at tað finast neyvnan nakað hús - nakað forum - har føroyingar allir ærliga og ernir kunnu siga: hetta eru okkara hús.

TANN 1. apríl takkar stjórinn Jan Kløvstad fyrri seg, og ein nýggjur maður kemur í hansara stað, ein finlendingur sum vit vóna verður eins kreativur, virkin, frýntligur og menniskjansligur sum núverandi stjórinn. Hóast tað enn er ov tóliga at koma við eini takkarkvøðu til tann dynamiska og positiva norska Kløvstad og somuleiðis ov tóliga til at ynskja eftirmanninum vælkomnum, so fara vit kortini at lata tankar okkara dvelja vit húsið og teir báðar eina løtu.

MIKUKVØLDIÐ fer núverandi stjórinn at halda fyrilestur í Norðurlandahúsinum um mentanarligt virksemi og samarbeiði í Norðurlondum. Hetta verður heilt givið ein áhugaverdur fyrilestur, og vónandi fara mong at leita niðan í húsið fyrri at liða á tað, sum Jan Kløvstad hevur at siga og kanska vit fara at fáa - umframt eina meting av tíð hansara sum stjóri í Norðurlandahúsinum - eisini eitt menniskjansligt og mentanarligt boð upp á framtíðina, ikki bert hjá hesum húsinum og føroyskari mentan men hjá teimum fólki her búgva. Forvitnisligt verður tað eisini at síggja teir báðar, norðmannin, sum skjótt takkar fyrri seg og finlendingin, sum nú fer at líta kring seg og vita, hvat tað eru fyrri fólk og umhvørvi, ið hann skal liva saman við komandi fyra árin.

TAÐ er ikki so lægið, at flest allir útendingar, sum koma til Føroya, vitja Norðurlandahúsið og senda tí øll góðsynir. Húsið er ein perla - ein gimsteinur - í tí annars sera ríka føroyska mentanarlívinum. Her eiga vit ikki at gloyma tey fólk, sum fostraðu hugskotið um hetta húsið og vóru við til at leggja lunnar undir tað. Og her leita

okkara tankar fyrst og fremst til Erlend Patursson, sála, sum varð ein av undangongumonnunum fyrri at fáa húsið bygt. Hann átti tey virðismiklu evni bæði at hjúkla um egin virði og at hava ein altjóða sjónarring og sá, at hvussu týðningarmikið tað er fyrri okkum føroyingar at vit - umframt at gera alt fyrri at standa á egnum beinum og verja og menna okkara sereykenni - ikki at byrgja okkum inni frá umheiminum men tvørturímóti súgva til okkum frá útlandskari mentan og harvið eisini royndir at geva øðrum burtur av okkara egnu ríku mentan.

TAÐ vil altíð vera so, at tað eru tey, sum eru ímóti øllum nýggjum. Eru ímóti tí tað eru onnur, sum fostra hugskotini og ikki tey. Eru ímóti tí tey bera ótta fyrri útlandskari ávirkan og rætt og slætt eru ímóti fyrri at vera ímóti. Hetta er tíanverri ein eginleiki, sum alt ov mong av okkum er upptikin av. Ein kann eisini vísa til orðafellið um, at eingin er profetur í sínum egna landi. Tí eru tað oftani gestir uttanfrá, sum hava verið mest fegin um Norðurlandahúsið og rósti tí upp til skýggja. Nokk hava vit føroyingar fegnast um húsið, men summi hava eisini havt ein hugburð til hetta hús sum var tað nakað fremmant og fint, sum bert er ætlað eini lítlari elitu av fólki. Tað var ikki uppruntankin.

EFTIR okkara tykki er Norðurlandahúsið ein sera kærkominn gáva til Føroya fólk og øll Norðurlond. Tað er ikki minst gjøgnum virksemið í hesum húsinum, at vit føroyingar varðveita og menna sambandið við okkara norðurlandsku grannar. Húsið er við til at hækka stuðið á nógvum mentanargreinum her á landi og tað er karmur um tað, sum vit hava mest brúk fyrri í hesi tíð - skapanargleði, nýfíknir, inspiratión og ikki minst vón og bjartskyni. Nú skal hetta ikki skiljast so, at vit við Norðurlandahúsinum flyta okkum burtur frá veruleikanum í dagsins samfelag við teimum stóru trupulleikum flestu av okkum hava at dragast við. Hvussu ringt enn stendur til í einum landi so hevur tú brúk fyrri bæði andaligum og mentanarligum upplivingum og innblástri. Tað er tí ómetaliga týðningarmikið, at tað finst ein savnandi stovnur - stað - sum nettupp appellerar til lívsgleðina og hum-

anismuna. Hetta at vit øll so ella so eiga evni og virði av bæði listarligum og intellektuelum slag, sum so aftur kunnu koma út - kunnu gerast ein livandi veru í øllum svartskygninum.

ALT verður málað so svart og alt er so negativt. Er onkur neisti onkunstaðni, so slóknar hann av øllum tí køvandi svartskygninstosinum og skringingini. Hetta er tað vit hoyra mong siga í hesum døgum og ístaðin biðja tey um, at vit royndir at síggja glottar og birta lív í vónina aftur. Tí bert tað kann fáa vent gongdini. Nú kann ein so spyrja: hví tvítna virksemið í Norðurlandahúsinum og hetta hús annars saman við svartskygni og øllum tí negativa? Jú just tí, at hesin stovnurin hevur staðið og stendur fyrri tí øvugta, nettuppi hjartskygda og fyrri lívsgleði. Fyrri tí positiva og tí uppbyggjandi. Tí eiga vit øll at fegnast um hetta hús og við hesum hugleiðingum fara vit at bjóða nýggja stjóranum í Norðurlandahúsinum vælkomnan til land okkara. Hann skal vita, at føroyingar meta allar norðbúgvar sum sínar næstu frændir. Hann skal eisini vita, at vit hava øll verið sera góð við okkara Jan Kløvstad, sum við lív og sál - av heilum og fullum hjarta - hevur givið Norðurlandahúsinum tað innihald, sum hetta hús eisini eigur at hava. Fer kreppan at gera enn meira upp seg í samfelag okkara, latið okkum tá savnast um Norðurlandahúsið og gera tað til tann miðdepl, har vit øll kunnu varðveita ella kveikja nýtt lív í aftur lívsvónina - saman.

ALT er vordið so materialistiskt, at vit hava meira brúk fyrri Norðurlandahúsinum enn nakrantíð. Tað hevur eyndast núverandi stjóranum og teimum undanfarna at fylla út karmarnar í hesum stásiliga og góða húsi. Og just við at hava skiftandi stjórar hava vit eisini fingið eitt fjølbroytt virksemi. Vit ivast ikki í, at finski frændi okkara fer at geva húsinum okkurt aftrat - fer at ganga nýggjar og óroyndar leiðir, so hvørt hann er vordið ein partur av okkara lítla samfelag. Vit hava havt danskan, íslendskan, norskan og svenskan stjóra og hevur hetta bundið saman Føroyar og hesi lond og fólk. Finland hevur altíð verið mett at ligga meira úti í útjaðaranum av Norðurlondum og við størri sambandi eystureftir. Hvør veit um ikki komandi

finski stjórinn fer at brúka royndir frá føðilandi sínum til at geva Norðurlandahúsinum eitt meira altjóða innihald!

TAÐ skal vera okkara vón, at hann fer at byggja víðari á royndirnar hjá undanfólki sínum, og eitt ynski okkara skal vera, at Norðurlandahúsið umframt at vera ein mentanarligur miðdepl og inspiratiónskelda eisini í størri mun kann gerast eitt forum fyrri dialoginum. Hetta at troysta teir møguleikar, sum fólkaraðið gevur okkum: tað at kunnu tjakast um alskyns samfelagslig o.o. viðurskipti og har orðaskiftið í enn størri mun kann vera við til at mynda tær avgerðir, sum skulu takast í hesum landi í komandi árum. Latið okkum fáa útendingar henda vegin at halda fyrilestrar um allar møguligar spurningar tað verið seg innan politisk, búskaparlig, mentanarlig og onnur øki. At vera partur av mentarligum upplivingum so ella so kann vera sera uppbyggjandi fyrri okkum menniskju og kunnu vit so haraftrat læra okkum at brúka dialogin - orðaskiftið - til at fara enn eitt stig víðari, tá eiga vit at gera tað. Og tað er just hetta vit hava møguleika fyrri í dag við tí Norðurlandahúsi vit øll eiga og eru so góð við.

NORÐURLANDAHÚSIÐ er okkara meginlívsæðr nr. 2. Tað er tann keldan, sum skal vera við til at halda lív í okkara vón, stímbra okkara lívsgleði og intellekt. Hetta húsið skal virka sum ein katalysator - fgongsetari - og skal minna okkum á at varðveita okkara sjálvsvirði og identitet og ikki gloyma norðurlandsku røtur okkara. At húsið í enn størri mun í framtíðini eisini fer at virka sum eitt dialogskapandi forum eins og vit minnst tað frá gomlum døgum í Athen - og har stavnaldið er eittans, nevnliga at menna demokratið við at geva tí eitt meira humanistiskt andlit, ið aftur byggir á rættvísi, brøðralag, kærleika men ikki minst - á toleransu. Er tað nakað, sum okkum tørvar í lítla men ríka landi okkara - so er tað toleransu. Og ein grundarsteinur undir hugtakinum toleransu er tann vitanin, tú fær burtur úr dialoginum. Her tinna vit kanska nettup loynidómin við Norðurlandahúsinum: at tað her er so høgt til loftið og vítt til veggja. Jan - vit fegnast um, at hava tað her í nakrar mánaðir enn. Peter: - Súdámelliseti Tervetuloa - Hjertligt Vælkomen - Hjartaliga Vælkomin!

Ætlar javnaðarflokkurin at snýta langfarafiskimenn fyrri telefonfrádráttin?

Tað er ikki nakað loyndarmál, at javnaðarflokkurin hevur tvítni høvuðseyðkenni. Ammæð er, at hann ikki hevur nakra stöðu til nakað sum helst mál. Í hvussu er ikki tveir dagar í trekk. Hitt er, at ikki kann roknaas við eini tilsøgn frá flokkinum.

Eitt »gott« dømi um hetta er telefonfrádrátturin hjá langfarafiskimennum. Forsøgani er tann, at landskattanevndin gjørdi í 1992 ein úrskurð um, at telefonútreiðslur hjá langfara-

monnum vóru ein neyðug útreiðsla fyrri at forvinna inn-tøku. Alt hetta endaði við einum frádrátti upp á kr. 40 um dagin, sum svarar til ein minutt um dagin.

Hetta taldi javnaðarflokkurin í landsstýrinum ikki og legði við brestin fram á ting uppskot um at avtaka henda frádrátt aftur. Henda broyting varð avgreidd í desember 1992 nakað samstundis sum figgjarlógin fyrri 1993 varð samtykt.

Í hesum sambandi varð eg

uppringdur av Vilhelm Johannesen, ið sum kunnugt er formaður í tingbólkinum hjá javnaðarflokkinum. Hann segði, at hesin spurningur um telefonfrádráttin hjá fiskimennum skuldi avgreiddast á ein annan hátt. Í staðin fyrri ein frádrátt skuldu hesir fiskimenn fáa eitt tilsvandi tilskot, sum skuldi figgjast yvir figgjarlógina. Tískil varð ein upphædd sett á figgjarlógina fyrri 1993. Og hvussu tað er gingið við henni skal ikki trívast í aftur her.

Men fyrri 1994 er henda játtan horvin. Og eitt uppskot um at seta hana á figgjarlógina fyrri 1994 varð felt av m.o. stør-um parti av javnaðarflokkinum.

Til hetta er at siga:

1. Her hevur javnaðarflokkurin verið við at taka ein rætt frá okkara fiskimennum, sum teir høvdu fingið frá hægsta fólka-valda skattamyndugleika í landinum. Her er talan um menn, sum kanska í hesi løtu ligga í bólini alt samdøg-

urið og millum ísfjell og stríast fyrri at hetta samfelagið skal yvirleva.

Hetta hendir samstundis sum øll við »friari telefon« varðveita tann rætt, sum er tíkin frá fiskimennum.

2. Men tað ið verri er, at her hevur javnaðarflokkurin aftur gjørt seg sekan í lyfúsbroti. Tí tað sigur seg sjálvt, at skuldu fiskimenn fáa endurgjald fyrri mista frádráttin við einum ískoyti, skuldi hetta sjálvsagt verið ein varandi loysn. Tað er ikki nøkur sum helst meining í at avtaka ein frádrátt, sum samb.»sagens natur« vildi verið galdandi ár eftir ár, og í staðin geva eitt tilskot, sum bert

skuldi vera galdandi í eltt ár.

Kanska er tað javnaðarpolitikur at beinast skal fyrri øllum trúviri hjá flokkinum. Og er hetta »støðan« hjá javnaðarflokkinum í hesum máli, skal ikki verða lagt á bóðini!

Óli Jacobsen

AMIGA CD³²
(v/ spølum)

3.995,-

FØROYA TELDUBUÐ
Dr. Jakobsensgøta 16
Tlf. 16010